

C. PREDĂ,
M. BUTOI

AȘEZAREA GETICĂ DE LA SPRÎNCENATA [JUDEȚUL OLT] SĂPĂTURILE DIN 1978

Înainte de a prezenta rezultatele obținute de pe urma săpăturilor din vara anului 1978 de la Sprîncenata, pentru o cît mai bună înțelegere a acestora, am găsit cu cale să reamintim cîteva din datele generale obținute în companiile precedente. Astfel ar fi de precizat că așezarea getică de la Sprîncenata se află pe un pînten înalt din terasa dreaptă a Oltului. Ea ocupă o suprafață destul de restrînsă (100×30 m), dar intens locuită, straturile de cultură avînd de regulă o grosime de 2 m. Aceasta se înfățișează ca un centru getic întărit, prevăzut cu pante mult înclinate și cu șanț și val de apărare. Deschiderea foarte mare a șanțului, cca 40 m, lasă să se întrevadă că aici a existat mai întîi o viroagă naturală, amenajată ca șanț de apărare, cu o adîncime de 9 m. Valul de pămînt are înălțimea de 1,50 m și lățimea la bază de 7,50 m.

Unul din primele obiective ale săpăturilor din vara trecută a fost acela al verificării datelor statigrafice obținute anterior și a stabilirii unei cronologii cît mai exacte a așezării. Pe parcursul săpării celor două secțiuni din campania anului trecut s-a remarcat și cu acest prilej prezența a patru straturi de cultură geto-dacică, cu depuneri arheologice destul de consistente, cu grosimi de 0,30—0,40 m, întîlnite în egală măsură pe întreaga întindere a așezării.

Stratul cel mai vechi situat la baza așe-

zării, deși nu atinge intensitatea de locuire a celor ulterioare, se dovedește a avea depuneri continui pe toată suprafața cercetată pînă în prezent. El se deosebește de celelalte straturi și prin faptul că baza sa este bine bătătorită și arsă pe suprafețe destul de întinse. Este posibil ca zonele arse să reprezinte podini de locuințe, mai ales că la nivelul lor au fost descoperite și cîteva vetre.

De acest nivel se leagă un complex arheologic, constînd dintr-o vatră ușor profilată, bine lutuită și fățuită, în jurul căreia au fost depuse: o statueta de piatră fragmentară și șase vase de lut, printre care se numără: o ceașcă dacică, patru vase lucrate cu mîna și o căniță mică de formă bitronconică, lucrată la roată. Toate acestea se aflau sub o a doua vatră aparținînd nivelului superior și poartă evidente urme de ardere secundară.

Descoperirea ca atare este deosebit de interesantă și are unele analogii doar cu o situație apropiată din dava getică de la Popești. Este limpede că toate vasele au fost depuse într-un anumit scop lîngă vatră și supuse apoi unei arderi intenționate și destul de puternice, urmele acesteia, adesea ajungînd pînă la roșu, păstrîndu-se pe toate cele șase vase. Nu este clar dacă vasele au fost așezate în picioare și apoi, unele dintre ele s-au răsturnat în timpul arderii,

ceea ce ar fi de admis. De asemenea, nu știm ce a fost depus în aceste vase pentru a arde și dacă toate au avut un astfel de conținut. Sigur, o anume substanță a fost depusă în căpuie și în vasul-castron bitronconic. Din aceste observații rezultă limpede că avem de-a face cu o ardere rituală în apropierea vetrei, unde se afla depusă statueta de piatră. Am avea astfel dovada efectuării unui ritual legat de un eventual cult al vetrei sau poate dedicat unei alte divinități. Situația aceasta de la Sprincenata, cu prezența unei statuete pe sau lângă vatră nu este singură. În unele așezări geto-dace din aceeași perioadă, printre care se numără Poiana, Popești, Pietroasele, Crăsani și altele, s-au găsit statuete de lut destul de rudimentar lucrate, în preajma și chiar pe vetre. Prezența lor într-un asemenea context arheologic și repetarea unor asemenea descoperiri au dus la concluzia că acestea ar putea fi puse în legătură cu un cult al vetrei destul de frecvent și de răspândit totodată. Descoperirile de la Sprincenata, ceva mai clară și mai complexă decât celelalte, constituită din prezența statuetei și a grupului de vase, toate arse ritual, ar veni să contribuie la o mai bună cunoaștere și interpretare a unor atari situații. Interesant de remarcat, tot în cazul de la Sprincenata este și faptul că deasupra grupului de vase și a statuetei, în nivelurile superioare au fost construite, probabil nu întâmplător, alte două vetre.

În această primă etapă de locuire domină cu autoritate ceramica lucrată cu mina, în special cea lustruită, de culoare maronie sau neagră. Vasele nelustruite, cu decor de briuri alveolare și butoni sau cele ornamentate cu linii incizate în formă de brad sau de val, nu sînt specifice acestui nivel de locuire. Ele abundă în nivelurile superioare. De asemenea apare limpede că tipurile principale de vase lucrate la roată, cum sînt: fructierele, cămile bitronconice, cupele de tip delian și altele, nu apar în acest prim strat, ele fiind tipice depunerilor ulterioare ale a-

șezării. Deși nu dispunem încă de elemente de datare mai precise ale primei locuiri, deci și ale începuturilor așezării de la Sprincenata totuși tipurile de vase și caracterul ceramicii descoperite pînă acum, ar îndreptăți fixarea primei faze de locuire către mijlocul sec. II î.e.n. Celelalte etape de locuire, așa cum rezultă din datele oferite de noile cercetări, s-ar înfățișa în următoarea ordine cronologică: etapa a doua ar corespunde sfîrșitului, sec. II și primelor 2—3 decenii ale sec. I î.e.n., etapa a treia epocii lui Burebista în principal, iar ultima fază ar urma să fie datată la sfîrșitul sec. I î.e.n. și prima parte a sec. I. e.n. pînă la o dată greu de precizat. Unele fragmente ceramice romane și o fibulă de bronz dacică, databile în sec. I e.n., nu sînt suficiente pentru a putea preciza dacă așezarea a dăinuit sau nu pînă la cucerirea romană. Deocamdată nu avem nici-un motiv care să ne oblige să punem pe seama lui Aelius Catus data finală a davei de la Sprincenata. Dacă acțiunea generalului roman a vizat în primul rînd centrele getice de pe valea Argeșului, a Dimboviței și a Ialomiței, rămîne puțin probabil că aceeași campanie putea să aibă o rază așa de mare încît să cuprindă și valea Oltului. În plus, facem precizarea, de loc de neglijat, că așezarea de la Sprincenata n-a pierit ca urmare a vreunei distrugerii. Așa cum se prezintă ultimul nivel de locuire, în întreaga sa structură, am avea de-a face în faza finală cu o pierdere din importanță și cu o reducere treptată a locuirii pînă la părăsirea ei definitivă. Cînd exact și din ce cauză s-a întîmplat așa, este o problemă la care deocamdată ar fi greu de dat un răspuns cît de cît de plauzibil. Sînt, credem noi, cauze mult mai generale și mai adînci de ordin istoric și poate economic, ce ne scapă nouă, și care întrec cu mult în importanță o acțiune de genul celui întreprins de Aelius Catus.

Nici cercetările din campania anului trecut nu au adus multe elemente în plus în

ceea ce privește o mai bună cunoaștere a tipului de locuință de la Sprincenata. Și de data aceasta au fost surprinse urme de bordeie și de locuințe de suprafață, fără a spune că s-au realizat și progrese în direcția stabilirii formelor dimensiunilor și numărul acestora. Ceea ce se poate spune în această privință este totuși observația că locuințele de suprafață au fost preferate bordeielor, acestea întilnindu-se, după cum ne indică cele 12 vetre și urmele de podine, în toate nivelurile și pe întreaga suprafață cercetată pînă în prezent.

Am precizat în raportul de anul trecut că una din particularitățile davei de la Sprincenata o constituie și numărul mare de gropi, peste 20 descoperite pînă în prezent. Cele mai multe sînt gropi de provizii în formă de clopot. În interiorul lor se găsesc frecvent: cenușe, fragmente de chirpic, ceramică, oase de animale etc. Unele dintre ele se remarcă prin grija deosebită cu care au fost lucrate.

În rîndul descoperirilor de pînă acum se impune, ca și în celelalte așezări geto-dacice, ceramica, atît prin cantitate cît și prin varietatea formelor. Sînt prezente principalele tipuri de vase lucrate cu mina, decorate cu briu alveolar, butoane, brad incizat, linii în val etc., și cele lucrate la roată, printre care se evidențiază fructierele, vasele mari de provizii, cîmile etc. În mod deosebit se remarcă descoperirea unei cupe de tip delian cu decor în relief, avînd ca motive ornamentale: spirale, cercuri concentrice, rozete și la partea superioară cu un șir de capete-măști umane. Acesta a apărut în cuprinsul nivelului II de locuire, ceea ce ar permite datarea lui către sfîrșitul sec. II sau mai sigur la începutul sec. I. î.e.n. Am avea astfel un element în plus de datare a produselor ceramice getice de tip delian.

Un loc de seamă în rîndul descoperirilor îl ocupă pietrele de rîșniță, care au apărut în număr destul de însemnat în raport cu suprafața cercetată. Acestea, împreună cu gropile de provizii, atestă în mod direct faptul că locuitorii din dava de la Sprincenata aveau ca ocupație principală agricultura, care atinsese un grad înaintat de dezvoltare. Platoul ce se întinde de-a lungul întregii terase și care face parte din Cîmpia Boianului a reprezentat atunci, ca și astăzi, un teren din cele mai propice pentru practicarea agriculturii și creșterea vitelor. În această privință sînt semnificative și vasele mari de provizii, precum și numărul extrem de mare de oase de animale domestice.

O privire de ansamblu asupra rezultatelor obținute pînă în prezent scoate în evidență o dată în plus, importanța acestei dave getice de pe cursul inferior al Oltului. Aceasta se înfățișează ca un centru politic și economic al unei comunități getice, poate chiar al unei uniuni de triburi getice. Spațiul limitat de locuit al promontoriului a impus înființarea unei a doua așezări, plasate de data aceasta la piciorul terasei, în preajma unor bogate surse de apă și în imediata vecinătate a luncii Oltului. În legătură cu această așezare, în care s-a efectuat doar un mic sondaj, nu avem încă date suficiente pentru a putea vorbi de întinderea și intensitatea ei de locuire. Ceea ce credem că se poate susține de pe acum este faptul că aceasta nu s-a putut dezvolta decît în legătură strînsă și directă cu dava de pe terasă. Poziția dominantă a davei, care putea asigura o supraveghere a văii Oltului pe o distanță de 20 km, constituia o garanție de securitate și pentru așezarea secundară. Importanța aceleiași dave iese cu cît mai mult în evidență cu cît ea apare deocamdată ca fiind singurul centru întărit de pe cursul inferior al Oltului.